

індивідуальність духа народу ярко виражена в національному мові. Общі дії індивідуума і його народу базуються на мові, котрим і з допомогою котрого народ думає. Необхідно демонструвати дух як важливішу народну обособленість. В цьому аспекті бачимо далішні пошуки різноманітності мов і народів, різниці між котрими обумовлені різним проявленням духовної сили.

Ключеві слова: національний мов, національний ідеал, духовна самостійність, слово, національна обособленість.

G. G. Stoikova,

*Odessa Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine (ORIPA),
Ukrainian and Foreign Languages Department*

ABOUT THE LANGUAGE AS SPIRITUAL ARRANGEMENT AND DISTINCTIVENESS OF THE NATION

The purpose of the article is to reveal the phenomenon of language as the spiritual arrangement and distinctiveness of the nation, and, as the most important part of national distinctiveness, too. The subject of the article is to consider language both as material and ideal phenomenon. Based on the findings of our investigation we can prove that language can be considered as the most important national identifier, thus it is impossible to aware self-identity in the world without national ideal and language as its concentrated essence. Any nation, which loses its own language and adopts another one, could not have its spiritual independence. This nation has no spiritual vitality and performs apathy and lethargy. Moreover, this nation is unable to assert its right to live among other nations and, that is why this nation is condemned to death. In other words, only strong national will is the criterion of the viability of the nation. The results: individual spirit of the people is clearly expressed in the national language. Joint action undertaken by every individual and whole nation are based on the language people speak and think. It is necessary to demonstrate the spirit as the most important national distinctiveness. In this case we perceive further research of languages and nations diversity which arranged by different expressions of spiritual power.

Key words: national language, national ideal, spiritual independence, word, national distinctiveness.

УДК 81'373.611:141.112:81'276.3(477-25)-053.6

I. M. Цар

*Інститут української мови НАНУ,
аспірант відділу стилістики, культури мов та соціолінгвістики*

ДЕРИВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СПОНТАННОМУ МОВЛЕННІ МОЛОДІ (НА МАТЕРІАЛІ м. КИЄВА)

У статті на основі аналізу текстів записів спонтанного мовлення молодих киян та даних анкетування схарактеризовано основні способи узуального та оказіонального словотвору в повсякденному мовленні київської молоді. Молодіжний словотвір демонструє вплив на мову молоді іноземних мов, трансформацію та переосмислення молодим поколінням загальноживаної лексики та сленгізмів.

Ключові слова: мова молоді, словотвір, okazіоналізми, сленгізми, спонтанне повсякденне мовлення.

Мовлення міської молоді – явище динамічне, зумовлене внутрішніми та позамовними чинниками. Соціокультурне середовище, поява нових міських об'єктів, які спричиняють виникнення нових назв, поширення Інтернету, глобалізація, міжмовні контакти, сміхова культура молоді, внутрішньопсихологічні фактори – все це впливає на розвиток молодіжного словотвору. Лексикон молоді постійно змінюється: одні лексеми відходять з активного вжитку, натомість з'являються нові, запозичені з інших мов чи утворені на основі загальноновживаної мови.

Проблема дослідження словотвірних процесів у мовленні молоді перебуває в центрі уваги тих науковців, які цікавляться питанням молодіжного сленгу. Л. Ставицька схарактеризувала 15 способів творення молодіжного сленгу на матеріалі художньої літератури та газетних публікацій [8, с. 220–223]. С. Мартос дослідила специфіку словотвору у мові молоді м. Херсона [6]. Словотвірні особливості спонтанного молодіжного мовлення м. Києва з урахуванням контексту та функціонально-прагматичних ознак ще не були об'єктом спеціального наукового дослідження. Актуальність дослідження зумовлена і відсутністю праць, присвячених вивченню незузального молодіжного словотвору.

Мета роботи – схарактеризувати особливості узального та okazіонального молодіжного словотвору. **Завдання:** 1) описати основні способи неморфологічної деривації в молодіжному мовленні; 2) проаналізувати морфологічні способи словотворення; 3) схарактеризувати прийоми мовної гри в мовленні молоді.

Об'єкт дослідження – дериваційні процеси у спонтанному молодіжному мовленні.

Предмет – узальний та незузальний словотвір у спонтанному повсякденному мовленні кївської молоді.

Матеріалом дослідження слугують тексти записів усного спонтанного мовлення молодих киян віком 16-30-ти років, зібрані протягом 2015-2017 рр., та дані анкетування, проведеного серед представників цієї ж вікової групи в лютому-березні 2017 р. Для аналізу фактичного матеріалу використали метод спостереження та описовий метод.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що, на відміну від попередніх наукових розвідок, ми враховували словотвірні зміни, зумовлені ситуацією та метою спілкування, розглядали не лише окремі приклади словотвірних зміни, а й їхнє функціонування в контексті повідомлення, а також залучили для аналізу значну кількість лексем, що набули поширення в останні роки.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані для подальшого аналізу проблем молодіжного словотвору, оскільки з кожним роком лексикон молоді поповнюється новими словами. Важливо зафіксувати основні принципи формування лексичних одиниць на конкретному синхронному зрізі.

Практична цінність дослідження зумовлена можливістю використання його результатів для укладання словників, створення граматик спонтанного мовлення.

Словотвору у середовищі молоді притаманні риси, характерні для розмовного мовлення взагалі, і водночас специфічні особливості, притаманні власне молодіжному мовленню. Для сленгізмів твірними можуть бути лексичні одиниці літературної мови, діалектні, іншомовні, розмовні й лайливі слова [6]. Приклади використання суфіксів з

емоційною конотацією, творення універбів та ін. наявні в розмовному мовленні й інших соціальних груп, проте саме в мові молоді виявляються найпоширеніше.

У молодіжній комунікації зазнають змін не лише загальноживані слова – постійно трансформуються і власне сленгізми. Молодь активно переосмислює наявний словник, використовує як морфологічні, так і неморфологічні способи словотворення.

Неморфологічна деривація. Мова молоді динамічна, на ній позначився швидкий темп сучасного життя. Тому важливу роль у молодіжному мовленні відіграє дієслово. Нові дієслова здебільшого утворюються внаслідок зміни чи розширення семантики мотиватора – лексико-семантичним способом (у деяких випадках одночасно з префіксацією). Лексико-семантична деривація особливо продуктивна під час творення сленгізмів. Лексичне значення таких слів можна зрозуміти лише в контексті: *Вона так встає/ «Добрий день!» (сміх) Хоп назад// Ми вопше...ми там випали* [дуже сміялися]² *були//; Я випав в осад* [розчарувався] (фразеологізм з повсякденного мовлення молодих хіміків); *сніг валить*³; *Навалила* [накидала]/ *кароче/ тудя гречки сюди/ бо лоточок був зайнятий//; І це настільки всіх ну вивело/ достало/ що йому начали такі питання задавати/ знаєш/ валити* [ставити складні запитання] *його// Просто тупо начали валити/ валити й валити//; Вона вже навалилась* [напилась, сп'яніла] *дома// Тільки п'є// Отак цілими днями/ п'є тай п'є// Я не знаю/ як так люди живуть//*

Молодь суб'єктивно переосмислює значення загальноживаних слів, використовуючи метафори: *А. Так то тот папа віноват/ єслі він їм попускає то/ шо// Єслі він знає/ що він шланг гофрїрований [бовдур]/ то хай він йому щось скаже//; А. Петя / не будь народним депутатом [бовдуром].*

Морфологічна деривація. Продуктивним способом молодіжного словотворення, що найкраще проявляється в розмовному мовленні, є суфіксальна універбація – творення нових слів на базі словосполучень та описових зворотів [7]. Універби формуються від основи прикметника-мотиватора за допомогою суфіксів -к(а), -ик, -ак (-як), -ин та інших, причому найпоширенішим є суфікс -к. В умовах спонтанного мовлення універбація сприяє лаконічності висловлювання, дозволяє легше сприймати і запам'ятовувати інформацію.

У записах спонтанного молодіжного мовлення найбільше універбів виявлено на позначення неофіційних урбанонімів (*Вернадка* – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, *Марїїнка* – Марїїнський парк, «*Печерка*» – станція метро «Печерська» та ін.). За допомогою універбації утворена також значна кількість сленгізмів: *антивїруска* – антивірусна програма, *тренажерка* – тренажерний зал та ін.

Прагнення лаконічності, мовної економії зумовлює активне використання абрєвіації у молодіжному мовленні. В процесі спілкування молодь зазвичай відмінює абрєвіатури: *В. В емзеєсі [МЗС]я вже працював// Да/ возив от// Кого тільки там не було// Китайців більше возив [А.: Угу//]* Поширеним явищем є побутування як самостійних сленгових одиниць абрєвіатур, утворених від іншомовних слів, причому значення слів-мотиваторів можуть забувати або видозмінювати. Багато таких слів потрапили в усне мовлення з мови соціальних мереж, де були створені з метою мовної економії під час написання повідомлень. Наприклад, *імхо* (з англ. «In My Humble Opinion» – на мою скромну думку) у повсякденному мовленні, як і в спілкуванні в різноманітних чатах, використовують як вставне слово найчастіше на початку висловлювання; *хайп* (з англ. «High Yield Investment Programms» – інвестиційні

² Випадати – 1. Падати з чого-небудь, звідкись назовні (Словник української мови: в 11 томах. — Том 1, 1970. — Стор. 445.).

³ Валити – 2. Рухатися густою масою (Словник української мови: в 11 томах. — Том 1, 1970. — Стор. 284.).

програми, що приносять високий дохід) у спонтанному мовленні розшифровують як «що-небудь популярне у певний момент», своєрідний «тренд»; *омг* (з англ. «Oh My God» – «О Боже мій!») виконує роль вигуку у процесі спілкування (*А. Омг! Ти сьогодні така гарна!*); *лол* (з англ. «laugh out loud» – дуже гучно реготати) у спонтанному мовленні виконує емоційну функцію.

Емоційність, іронічність сприйняття молоддю навколишньої дійсності виявляється також у використанні деабревіації – насмішливого тлумачення абревіатур: *СТО* (станція технічного обслуговування) – станція тупих олігофренів, *КПІ* – київський притулок ідіотів, *ПТУ* (професійно-технічне училище) – притулок тупих учнів, *СБУ* (Служба безпеки України) – Служба бандеризації України, *МВФ* (Міжнародний валютний фонд) – мої віддай фінанси, *МЗС* (Міністерство закордонних справ) – Михайлівський золотoverхий собор, *АТО* (антитерористична операція) – антитуристична операція.

З метою мовної економії в побутовому мовленні молодь вдається до усічення основ. Такі слова як *комп*, *ноут* вже давно вийшли за межі суто молодіжного мовлення, й їх використовують представники інших вікових та соціальних груп. У повсякденному молодіжному мовленні побутують спрощені відповідники як розмовних, так і сленгових слів: *хз* (хтозна), *ок* (окей), *дяк* (дякую), *норм* (нормально), *інфа* (інформація), *конфа* (скорочено від «конференція», але вживається переважно в значенні «форум», «чат»), *туса* (тусовка), *сіги* (сигарети), *поц* (пацан), *проги* (програми), *бро* (походить від англ. «brother», в мовленні використовується у звертаннях до друга) та ін.

Основна мета молодіжного словотвору – надати загальноновживаним словам нових відтінків значення, виявити своє емоційне ставлення до певних явищ, подій та ін. З цією метою у повсякденному мовленні молоді побутують:

а) згрубілі форми: *А. Я ось теж нещодавно їхав в метро/ блюванув один// Дуже знатно так блюванув//*; (згрубіла форма утворена за допомогою суфікса -ану- та емоційно забарвленого кореня) *А. А ти тепер воше не п'єш? Б. Ну-у після того... в принципі після того я уже не... А. Після днюхи? Роковий був день//* (згрубілість є наслідком універбації з використанням суфікса -юх-);

б) зменшено-пестливі форми, утворені за допомогою відповідних суфіксів (-ик-, -ичк-, -ечк-, -еньк- та ін.): *Я так стараюся// Я/ якщо перу/ наприклад/ в цьому ж ну в умивальничку/ я вже/ якщо я наляпала/ бачу ганчірочка/ думаю/ це ж/ мабуть/ спеціально ганчірочки/ як вона пакетік на кухні виставля/ шоб/ якщо хтось наляпсав/ шоб витерти//* Зменшувальні похідні також можуть використовуватися як засіб іронії.

Молодь часто використовує суфікси, щоб надати словам позитивну чи негативну конотацію: *А Васіна ця... староста шубами почала була займатись після випуску/ то зараз їздить з її фоткою кілька автобусів// «Соболь» магазин// Та Ярина вона вся така в цій шубейці!* (негативна конотація)

На базі сленгізмів за допомогою афіксів молодь утворює цілі ряди спільнокореневих слів чи варіантів: *фотка*, *фоточка*, *сфоткати*. При чому значення твірних і похідних слів можуть відрізнятися більшою мірою, ніж лише за рахунок словотвірного форманта: *стояти на стрьомі* – ‘бути насторожі’, *стрьомно* – ‘страшно’. Приєднання різних префіксів до сленгових дієслів дає змогу формувати слова з різними відтінками значення: *пофоткати*, *зафоткати*, *сфоткати*, *нафоткати*, *перифоткати*. Префіксація є головним способом утворення форм доконаного виду дієслів: *партачити* – *напартачити*, *рулити* – *розрулити*, *петрати* – *допетрати*.

Сленгові дієслова також формують за допомогою префіксально-постфіксального способу: *А. Я вже тут **законячився/ забембався** на роботі//*

Запозичені лексеми мотивують утворення похідних дієслів з використанням питомих афіксів. Наприклад, популярне серед сучасної молоді слово «пост» (від англ. to post – показати, опублікувати), що означає ‘поширення інформації у соцмережах’, стало твірним для дієслова *постити (запостити, перепостити, перепост)* – публікувати в мережі. За таким принципом молодь створила такі сленгізми, як *кодити* – програмувати, *хайпити* – робити важливим, ставати популярним, *хейтити* – ненавидіти, *юзати* – користуватися, *агритися* – злитися, сердитися, *форсити* – пришвидшувати, *апгрейдити* – оновлювати, *зачекінитись* – позначити своє місце перебування, *зафрендити* – додати в друзі у соцмережі, *зконектитись* – зв’язатися, *пофіксити* – полагодити, *чатитись* – спілкуватися у соцмережі, *зарегатись* – зареєструватися, *селфити, лайкати, загулити* та ін. Творення гібридів з іншомовною основою і питомими афіксами – важлива риса сленгу і розмовного мовлення загалом. Такі лексеми вже не є лише частиною інтернет-сленгу, де були здебільшого сформовані, а стають рисою повсякденного молодіжного мовлення: *А. Окей! Бувай! Раптом що / то **зконектимось**//; А. Вона досі **агрить**ся// Така злопам’ятна//*

Запозичені з англійської мови лексеми стають основою для творення цілих словотвірних рядів: англ. *hate* (ненавидіти) – *хейтити* (ненавидіти), *хейтер* (той, хто ненавидить); англ. *random* (випадковий) – *рандомний* (випадковий), *рандомність* (випадковість); англ. *club* (клуб) – *клабер* (відвідувач клубів), *клабитися* (відвудувати клуби), *клубас* (клуб).

Продуктивним шляхом творення okazіоналізмів є використання афіксоїдів на позначення абстрактних понять: *шоколадоманія, нетоманія*. У різнотипних комунікативних ситуаціях такі okazіональні словотворення може поєднуватися з мовною грою: (У супермаркеті двоє хлопців проводять поглядом жінку в норковій шубі) *А. Ти диви! Ще одна **норкоманка** пішла! Скільки їх тут розвелосся! У цьому контексті лексема «норкоманка» має негативну конотацію, оскільки співзвучна з «наркоманка» і позначає хворобливу залежність.*

Ми зафіксували збереження іншомовних пре- або постпозитивних морфем зі заміною кореня на експресивніший. Наприклад, виявлено випадки, коли лексему «дискотека» в мовленні замінюють okazіональним сленговим відповідником «*бикотека*». Останній уже містить негативну конотацію.

Унаслідок впливу російської мови в молодіжному мовленні наявні порушення словотвірної норми на рівні суфіксальної інтерференції: *Ну така собі **розважаловка**//*

Іншомовні слова молодь пристосовує до законів граматики української мови. Переважно такі лексеми відмінюються за українськими зразками відмінювання: *А. І я чую краєм вуха/ читаю/ вона гучно оре/ щось там про всякі електронні **девайси** вона там//; Б. І чого ваші **фейси** такі похмурі?; В. Та я тих **френдів** вже бозна скільки не бачив!*

У розмовному мовленні можливі випадки, коли іншомовні афікси завдяки чіткій семантиці виконують роль самостійних слів: *А. Але він привіз сюди свою дівчину/ десь така жіночка// Та/ він з нею зустрічається// Б. (сміється) Дівчина в лапках// А. Людмила/ це його **екс**// Одна з **екс**// Частина складних слів також можуть функціонувати як самостійні слова: *А. А я **хімік-органік**// Б. А я все життя була **твердотільщик** [вивчала хімію твердого тіла]// І в універі я була **твердотільщик**// Тільки інший **тільщик**//**

Неузуальне словотворення. Суб'єктивність, емоційність молодіжного мовлення, зорієнтованість на комунікативну ситуацію спричиняє побутування в мові молоді occasionalної лексики. За словами Ж. Колоїз, неузуальне, або occasionalне словотворення – це «процес матеріалізації, актуалізації мовних словотворчих потенцій, процес утворення нових похідних лексичних одиниць, відсутніх у системі мови, на основі вже «відпрацьованого», адаптованого в «мовному просторі» матеріалу» [4, с. 7]. Такі слова у спонтанному молодіжному спілкуванні використовують, щоб привернути увагу учасників комунікації, акцентувати, надати висловлюванню експресивності, інколи й назвати нове явище, процес, поняття. Наприклад, популярність соціальних мереж Фейсбук, Вконтакте та, відповідно, активне використання в побутовому спілкуванні їхніх назв спричинило потребу назвати сам процес спілкування («переписування») в цих соцмережах і стало поштовхом для утворення відіменникових occasionalних дериватів (*фейсбучити, контачити*): *В. Добре// Я все одно ще буду... Якщо цей/ то я все одно ще тобі буду **фейсбучити**//* Occasionalні репрезентанти процесуальної ознаки є одними з найпродуктивніших утворень.

В українськомовному молодіжному середовищі помітні спроби створити для популярних запозичених слів власне українські відповідники. Наприклад, слово «лайк» (клік, що позначає схвалення публікацій у соціальних мережах) отримало український відповідник «*вподобайка*».

Попри те, що такі occasionalні одиниці не входять до лексичної системи мови, на думку Є. Карпіловської, «можна говорити про певну граматику неузуального словотворення, зі своїми типами словотворення і певними правилами порушення усталених словотвірних зразків» [3]. Такі порушення, що можуть здаватися випадковими, водночас важливі з позицій лінгвопрагматики, оскільки є засобом забезпечення комунікативного ефекту [5, с. 235].

Формуючи occasionalізми, молодь реалізує свій творчий потенціал і водночас демонструє, як можна використовувати закладені в мові можливості, «випробовує» усталені механізми словотворення.

У комунікативному просторі нівелюються накладені мовною системою обмеження. Мовець використовує наявні в мові засоби залежно від ситуації спілкування. Наприклад, у записах спонтанного мовлення виявлено відхилення від мовних норм у творенні форм вищого ступеня порівняння прикметників – від відносних прикметників: *В. Яюсь цей Притула/ з яким вони разом починали/ яюсь **чоловічній/ людськіший**//* Комунікант мав намір показати вищий ступінь інтенсивності ознаки і використав для цього слова, що згідно з нормами є позбавлені градації якісної ознаки. У цьому значенні варто було б вжити прикметник «людяний».

У молодіжному мовленні продуктивним способом словотворення є словоскладання. Молодь активно використовує occasionalні іменники-композиції. Якщо мовець є носієм суржиків або на певних лексемах у його мовленні позначився вплив російської мови, то ненормативні форми зберігаються і в похідних складних словах: *А. І в лікарнях виявляється в нас ще є таке/ що заходши/ спеціальна жіночка/ бабулька така сидить і-і закрила два двері/ два двері/ двоє дверей/ ну попливли на гору/ спустились// Спеціальна **бабулька-ліфтьор**// Да-а//; А. А в метро/ еслі места немає/ еслі немає **бабки-канкурєнта**/ то штрафбайт починається// Вона **находить наймолодшу**/ як вона думає/ людину/ [Б. Та!] і стає над нею// Трапляються випадки творення складних слів з компонентами іншомовного походження: *А. Ага// Знов нікуди не підеш і будеш дивитися **хом-відео** [home video – домашнє відео]?Б. Ну і що?* За допомогою складних слів мовець прагне чітко, лаконічно, емоційно передати*

інформацію, увиразнити висловлювання. Як зазначає І. Денисовець, композити та юкстапозити за рахунок поєднання в них різних основ та коренів уможливають вираження найрізноманітніших суб'єктивно-експресивних відтінків та виконання різноманітних художньо-образних функцій [1, с. 14].

Мовці творять okazіоналізми, використовуючи нетипові для певних слів словотворчі афікси: *Б. (сміється) Чекай/ бо вона (маска) (пауза) тече! Іванка/ не смій [фотографувати]/ бо приб'ю!* *В. Я буду не я/ якщо я цього не зафотографую// А процес **ззняти** не треба?* Замість префікса *с-*, за допомогою якого утворюють форму доконаного виду дієслова «фотографувати», використано префікс *за-*, що теж є носієм семантики доконаного виду, але не є типовим для цього дієслова. За аналогією префікс *за-* використано, щоб утворити форму доконаного виду дієслова «знімати», що побутує в розмовному мовленні як відповідник до «фотографувати». Нормативна форма доконаного виду цього дієслова – «зняти».

Продуктивним способом творення okazіоналізмів є основоскладання з суфіксацією: *А. Дивись! Тут [біля Верховної Ради] знов якийсь мітинг// Б. Щось ті верхнорадіці нічого доброго не радять//*

Серед okazіоналізмів у молодіжному мовленні зафіксовані випадки побудови слів з вигаданими коренями: *А. Що це ти мені за хибздик [куценький хвостик] зав'язала?* Незважаючи на відсутність в літературній мові слів з відповідною основою, експресивну інтенцію мовця можна зрозуміти, звернувши увагу на суфікс *-ик*, що є одним із словотвірних засобів вираження зменшення інтенсивності ознаки. Важливим механізмом творення okazіональних слів є аналогія, причому під «аналогічним фоном» можна розуміти як конкретне слово-зразок, так і певну словотвірну модель [2, с. 184].

У повсякденній комунікації молодь використовує готові okazіональні одиниці з кінофільмів, реклами та ін., переосмисливши їхню семантику та надавши їй експресивності. Наприклад, слово «мандрагорити» взято із фільмів про Гаррі Поттера, де воно означало «чаклувати», і використано в побутовому мовленні вже з іншим значенням та підкресленою емоційністю: *Що ти там намандрагорив?* [Що ти там накоїв?] Як пояснює сам мовець, «мандрагорити – це коли ти щось натворив».

Мовні експерименти, ігровий словотвір. В умовах невимушеного спілкування молодь часто вдається до *мовної гри*. Використання таких прийомів мовної гри, як метатеза, фонетична мімікрія, контамінація, фонетичні деформації слів та ін. привертає увагу співрозмовників, розставляє акценти, підкреслює дотепність, жартівливість, грайливість висловлювання: *А. Ой! Ви принесли шашлики? А ми забули взяти кетпуч [кетчун] (сміються)!* (кетпуч – приклад застосування метатези); *Б. Твій компухтер завис! Зроби щось!* Молодь також застосовує лексико-семантичні зміни з гумором переосмислюючи запозичені слова. Наприклад, *вінрар* (людина похилого віку, пенсіонер, ветеран) утворено від назви комп'ютерної програми-архіватора WinRAR.

Ми помітили, що значну кількість фонетично деформованих лексем молодь запозичує з російського просторіччя: *пакадоннік* [підвіконник], *каклетти* [котлети], *калідор* [коридор] (за основу взято російські лексеми «подоконник», «котлеты», «коридор»). Ми зафіксували випадки, коли мовець навмисне адаптує певні слова до української вимови, зокрема діалектної, щоб привернути увагу співрозмовника, вплинути на атмосферу спілкування: *А. Заходьте! Б. Чай? Кохве?*

У спонтанному мовленні молодь з метою мовної гри може трансформувати не лише форму запозичених слів, зокрема англіцизмів, а й вимову. Наприклад, навмисне побуквено вимовляти іншомовні слова, ігноруючи загальноприйнятну вимову мови-оригіналу: *Хочу собі нову книжку закачати/ а в мене нема тут «ві-фі» [Wi-Fi (вай-*

фай)] (роздратовано)// Від англійського «go» (іти, ходити) в межах молодіжного сленгу побутує його побуквена вимова «go» (в значенні заклику до дії): *Го на памі!* [Ходімо на вечірку!]; *Го в конфу!* [Приєднуйся до чату!].

Свідоме відхилення від мовної норми, емоційне, сатирично-іронічне забарвлення неuzuальних одиниць допомагає акцентувати увагу на важливих для мовця деталях розмови, корегувати процес спілкування. В межах комунікативної ситуації okazіоналізми є маркерами нестандартної, прагматично значущої інформації. Саме незвичність, непередбачуваність неuzuальних лексем впливає на розуміння адресатом прагматичної інформації.

Висновки. Можна підсумувати, що молодіжний узуальний та okazіональний словотвір є віддзеркаленням динамічних суспільних процесів. Він відображає вплив на мову молоді іноземних мов, трансформацію та переосмислення молодим поколінням загальноvwживаної лексики та сленгізмів. Дериваційні процеси у молодіжному мовленні виявляють тенденції оновлення лексику українського повсякденного розмовного мовлення.

Перспективи дослідження. Аналіз молодіжного словотвору можна продовжувати, розширюючи кількість матеріалу, враховуючи суспільно-політичні чинники формування нових слів, а також порівнюючи отримані результати з дослідженнями словотвірних процесів у мовленні інших соціальних груп.

Література

1. Денисовець І. В. Словотвірна вербалізація емоційно-оцінної семантики в сучасній українській дитячій прозі [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Денисовець Ірина Вікторівна ; НАН України, Ін-т укр. мови. – Київ, 2016. – 19 с.
2. Земская Е. А. Словообразование как деятельность / Е. А. Земская. – М. : Издательство ЛКИ : URSS, 2007. – 221 с.
3. Карпіловська Є. А. Неuzuальне словотворення: правила "гри без правил" / Є. А. Карпіловська// Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія. – 2005. – Том 8. – № 1. – С. 106–117.
4. Колоїз Ж. В. Неuzuальне словотворення : [монографія] / Ж. В. Колоїз. – Кривий Ріг : Астерікс, 2015. – 156 с.
5. Колоїз Ж. В. Українська okazіональна деривація / Ж. В. Колоїз. – К. : Акцент, 2007. – 311 с.
6. Мартос С. Словотвірні особливості молодіжного сленгу // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика» / С. Мартос. – Випуск 7. – Херсон, 2008. – С. 197–201.
7. Олексенко В. Суфіксальна універбація в контексті усного мовлення / В. Олексенко // Печатное слово. – 2010. – №4/38. – С. 51–60.
8. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови / Л. Ставицька. – К. : Критика, 2005. – 464 с.

References

1. Denysovets, I. V. (2016), *Derevational verbalization of emotional and evaluative semantics in modern Ukrainian children prose* [Slovotvirna verbalizatsiia emotsiino-otsinnoi semantyky v suchasniі ukrainiskii dytiachii prozi], NAS of Ukraine, Institute of Ukrainian Language, Kyiv, 19 p.
2. Zemskaya, E. A. (2007), *Word formation as an activity* [Slovoobrazovanie kak dejatel'nost'], Moscow, URSS, 221 p.

3. Karpilovska, E. A. (2005), *Unusual derivation: the rules of the "game without rules"* [Neuzualne slovotvorennia: pravyla "hry bez pravyl"], Bulletin of Kiev National Linguistic University. Series Philology, Kyiv, No 1, pp. 106–117.

4. Koloyiz, J. W. (2015), *Unusual derivation* [Neuzualne slovotvorennia], Asterix, Kryvyi Rih, 156 p.

5. Koloyiz, J. W. (2007), *Ukrainian occasional derivation* [Ukrainska okazionalna deryvatsiia], Focus, Kyiv, 311 p.

6. Martos, S. (2008), *Derevational features of youth slang* [Slovotvirni osoblyvosti molodizhnoho slenhu], Scientific Bulletin of Kherson State University. Series "Linguistics", Kherson, No. 7, pp. 197–201.

7. Oleksenko, W. (2010), *Suffix univerbation in the context of speech* [Sufiksalna univerbatsiia v konteksti usnoho movlennia], The printed word, No. 4 / 38, pp. 51–60.

8. Stavitska, L. (2005), *Argo, jargon, slang: social differentiation of Ukrainian language* [Arho, zharhon, slenhu: Sotsialna dyferentsiatsiia ukrainskoi movy], Critics, Kyiv, 464 p.

И. Н. Цар,

*Институт украинского языка НАНУ,
отдел стилистики, культуры речи и социолингвистики*

ДЕРИВАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В СПОНТАННОЙ РЕЧИ МОЛОДЕЖИ (НА МАТЕРИАЛЕ г. КИЕВА)

В статье на основании анализа текстов записей спонтанной речи молодых киевлян и данных анкетирования охарактеризованы главные способы узуального и окказионального словообразования в повседневной речи киевской молодежи. Молодёжное словообразование демонстрирует влияние на язык молодежи иностранных языков, трансформацию и переосмысления молодым поколением общепотребительной лексики и сленгизмив.

Ключевые слова: речь молодежи, словообразование, окказионализмы, сленгизмы, спонтанная повседневная речь.

I. M. Tsar,

*The National Academy of Science of Ukraine, Institute of Ukrainian Language,
Stylistics, Language Culture and Sociolinguistics Department*

DERIVATIVE PROCESSES IN SPONTANEOUS YOUTH SPEECH (BASED ON MATERIAL OF KYIV)

The article revealed the basic ways of usual and occasional derivation in the everyday Kyiv youth speech on the basis of spontaneous speech texts analysis. The youth derivation demonstrates the impact on youth language of foreign languages, transformation and reinterpretation by the young generation of common lexicon and slang. Derivative processes in the youth speech tend to upgrading Ukrainian lexicon of everyday colloquial speech. Analysis of youth word formation can be continued by expanding the amount of material, considering the socio-political factors in the formation of new words and comparing the results with researches of the same processes in the other social groups' speech.

Key words: youth language, word formation, occasionalizms, slangizms, everyday spontaneous speech.